

הזיקו ממש: הא קתני לקמן משלמין במותר נזק שלם, ואסיק ר' יוחנן דמתני' בערב שבת בין השמשות ממאי דקתני או שהיו שניהם רצים. הא תו למה לי השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצים מיבעיא, אלא לאו ה"ק. בד"א בע"ש בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך חייב, ובחול גמי אם היו שניהם רצים פטורין פי' דכיון דתרויהו עבדי מעשה אע"ג דתרויהו שלא ברשות פטורין.

ע"ב. מתני' המבקע בר"ה והזיק ברשות היחיד ברשות היחיד והזיק בר"ה ברשות היחיד זה הזיק ברשות היחיד אחר חייב. וצריכא דאי תנא ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים משום דשכיחי רבים אבל בר"ה והזיק ברשות היחיד דלא שכיחי רבים אימא לא ואי תנא ברשות הרבים והזיק ברשות היחיד משום דלאו ברשות עבד אבל ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים דברשות עבד אימא לא ואי תנא הני תרתי משום דהכא שכיחי רבים והכא שלא ברשות אבל ברשות היחיד והזיק ברשות היחיד דברשות ולא שכיחי רבים. אימא לא צריכא, וחייב דקתני במתני' לומר שחייב בד' דברים נזק וצער ושבת ורפוי אבל בשת לא מיחייב עד שיתכוין לבייש או להזיק.

תנן רבנן הנכנס לחנות הנגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות חייב במאי חייב א"ר יוסי ב"ר חנינא חייב בד' דברים ופטור מגלות, רב פפא משמיה דרבא מתני ארישא הנכנס לחנות נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור א"ר יוסי ב"ר חנינא חייב בד' דברים ופטור מגלות, מאן דמתני לה אסופא כ"ש ארישא פי' מאן דמתני פטור מגלות אסופא כ"ש ארישא דהא לא דמיא ליער, מאן דמתני ארישא אבל אסופא חייב דהא ברשות עאל ואיכא לדמויי ליער, ומאן דמתני ארישא חייב בד' דברים, פרש"י ז"ל דמיירי בדחוייה דעאל והילכך איבעי ליה לעיוני, וקשיא עליה דא"כ בגלות. גמי ליחייב דהכי אמרינן

לקמן דהנכנס לחנותו של גפח ונתזה ניצוצות וטפחו לו על פניו ומת פטור. ואפילו נכנס ברשות ואוקימנא לה בשויליא דנגר דאית ליה אמתא דרביה עליה וסרהב בו רבו לצאת דכיון דאמתא דרביה עליה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה שמא לא יצא ואנוס הוא אבל איניש בעלמא אע"ג דמסרהב ביה לצאת חייב דאיבעי ליה לעיוני, וא"כ הכא גמי כיון דחזי ליה איבעי ליה לעיוני אם יצא, וי"ל שאני התם דמעיקרא עאל ברשות וכיון שכן. ואע"ג דמסרהב ביה לצאת איבעי ליה לעיוני דשמא עדיין לא יצא דסבור שאינו מקפיד כ"כ כשהיה, אבל היכא דעאל מעיקרא שלא ברשות לא אמרינן איבעי ליה לעיוני, וריב"א ז"ל פי' דאירי בשלא ראהו ואפי' הכי חייב בד' דברים, ואע"ג דאמרינן בפרק הפרה גבי נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיקו בעל הבית פטור בדלא ידע ביה, זמתני' דהמבקע גמי משמע דוקא הזיק ברשות היחיד אחר חייב אבל ברשות עצמו. פטור שאני (התם) אומן מבעל הבית לפי שבני אדם רגילין ליכנס לביתו יותר מחמת אומנותו.

דף ל"ג ע"א. רב זביד משמיה דרבא מתני לה אהא ומצא פרט לממציא את עצמו מכאן א"ר אלעזר ב"י אם משיצאת אבן מתחת ידו הוציא הלה את ראשו וקבלה הרי זה פטור אמר ר' יוסי ב"ר חנינא פטור מגלות וחייב בד' דברים מאן דמתני לה אהא כ"ש אקמייתא ומאן דמתני לה אקמייתא אבל הא פטור לגמרי. וכתב הרב אלפסי ז"ל ומסתברא כמאן דמתני אקמייתא דפטור בהא לגמרי, ומסתברא דקי"ל כרב פפא משמיה דרבא דמתני לה ארישא אבל אסופא חייב בגלות. ואע"ג דמאן דמתני לה אסופא סתמא דתלמודא [הוא], כרב פפא דבתרא הוא קי"ל, והר"מ במו"ל גראה שפוסק כמאן דמתני לה אסופא ופטור מגלות משום דהוי קרוב למזיד וברישא פטור מגלות דלא דמי ליער וחייב בד' דברים.

עלה בידנו מי שנכנס לחנותו של נגר ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו והזיק חייב בד' דברים. ואע"ג דלא חזי ליה דכיון

דיהיב ליה רשותא למיעל הוה ליה לאסוקי אדעתיה דהשתא בעי למיעל, ואם מת חייב גלות ללשון ראשון. והר"מ במו"ל פטרו מגלות. ואם נכנס שלא ברשות ולא חזי ליה גבי בעל הבית דעלמא פטור לגמרי, ונגר פטור מגלות וחייב בד' דברים לפי ר"י ז"ל, ולפי רש"י ז"ל נגר נמי פטור לגמרי היכא דלא חזי ליה כי עאיל, והיכא דחזי ליה כי עאיל חייב בד' דברים אע"ג דלא ידע אי נפיק או לא דאיבעי ליה לעיוני, ופטור מגלות לפי שאינו דומה ליער כיון שנכנס שלא ברשות. והיכא דעאל איניש ברשות לביתא דחבריה וסרהב בו לצאת ולא יצא חייב בין לענין ד' דברים בין לענין גלות דאע"ג דלא ידע אם יצא אם לא מ"מ איבעי ליה לעיוני כיון כי מתחלה נכנס ברשות.

מתני' שני שורים תמין שחבלו זה את זה משלמין במותר חצי נזק שניהם מועדין משלמין במותר נזק שלם אחד תם ואחד מועד [מועד] בתם משלם במותר נזק שלם ותם במועד משלם במותר חצי נזק, (תם באדם משלם במותר חצי נזק), וכן שני אנשים שחבלו זה בזה משלמין במותר נזק שלם אדם במועד ומועד באדם משלם במותר נזק שלם אדם בתם ותם באדם [אדם בתם משלם במותר נזק שלם תם באדם] משלם במותר חצי נזק ר'. עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם. אומר מורי הראשון נ"ר דכי אמרינן בשני שורים שחבלו זה בזה משלמין במותר דוקא שחבלו זה בזה כאחת אי נמי אחר שעה שחבל האחד חזר האחר וחבל בו אבל אם השני חבל בראשון בשעת חמום הראשון חייב והשני פטור דהוה ליה כמשסה כלבו של חברו בעצמו שתוא פטור לכ"ע, וכן כתב רבנו מאיר הלוי ז"ל. והא דקתני שני בני אדם שחבלו זה בזה דוקא שחבלו זה בזה כאחת אי נמי אחר שחבל הראשון קם הנחבל ורדף אחריו וחבל בו אבל אם כמציל את עצמו חבל בו הראשון חייב והשני פטור דתא קי"ל עביד איניש [דינא] לנפשיה וכדאמרינן בריש פרקין דכי כתיב וקצותה את

כפה דוקא בשיכולה להציל על ידי דבר אחר, ולא מבעיא כדי להציל את עצמו אלא אפילו להציל לאחר נמי פטור דומיא דהא דאמרינן לעיל דלאפרושי מאיסורא שרי להכות את חברו אם אינו יכול למנעו בדבר אחר.

ומשמע דשני שורים תמין שחבלו זה בזה ונאבד אחד מהם אין בעל השור הנאבד משתלם מן האחר אלא המותר אבל מה שיצא כנגד מה שחבל אותו שברח בזה אין לו להשתלם ממנו, ולא מבעיא לר' עקיבא דאמר יוחלט השור אלא אפילו לר' ישמעאל דאמר יושם השור הוי דינא הכין, ומשום האי צריכותא מתניא כלה מתני'. ונראה מדברי רש"י ז"ל דאחד מועד ואחד תם שחבלו זה בזה בשוה יצא זה בזה ואין המועד משלם כלום אלא כשחבל יתר ממה שנחבל או משלם במותר נזק שלם.

תנן רבנן כמשפט הזה יעשה כמשפט שור בשור כן. משפט שור באדם מה שור בשור תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם [אף שור באדם תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם]. ר' עקיבא אומר כמשפט הזה כתחתון ולא כעליון, פי' כתחתון היינו מועד דכתיב בתר תם, יכול לשלם מן העליה נמי הוקש לתחתון ת"ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העליה ורבנן האי הוה למה לי, בשלמא כמשפט איצטריך בין למ"ד פלגא נוקא קנסא בין למ"ד ממונא. למ"ד קנסא איצטריך סד"א כיון דנגח אדם דאית ליה מזלא נפק מחזקת שמור ומשלם נזק שלם קמ"ל, ולמ"ד ממונא איצטריך סד"א כי חס רחמנא עליה לשלומי פלגא נוקא היכא דנגח בהמה אבל נגח אדם לא קמ"ל, אלא הוה למה לי לפטרו מד' דברים, פי' ומכמשפט לא אתיא דכיון דבשור בשור לא שייכי ד' דברים דצער ובשת ליכא ורפוי ושבת בכלל נזק הוא שהרי שמין כמה היה שוה קודם לכן וכמה שוה עתה, נמצא שישלם לו שיוכל לקנות שור בשורו, אבל לאדם על כרחו צריך לרפות את עצמו ואיכא נמי שבת, וכיון שכן לא הוה ילפינן שור שהזיק אדם

משור שהויק שור. ור' עקיבא לפטרו מד' דברים מנא ליה נפקא ליה איש בעמיתו ולא שור בעמיתו ורבנן אי מההיא הוה אמינא הני מילי צער לחודיה פ' וכ"ש בשת אבל רפוי ושבית כי נזק דמי דהא מחסר ליה ממונא קמ"ל. וק"ל כרבנן.

מתני' שור שוה מנה שנגח שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום נוטל את השור. מתני' מני ר' עקיבא היא דאמר הוחלט השור ומשום הכי קתני נוטל השור דאי לר' ישמעאל דאמר יושם השור בעל חוב הוא וזווי הוא דמסיק ביה, פ' ואי בעי מצי מסלק ליה בזווי, מאי בינייהו הקדישו גיזק איכא בינייהו, הוה מצי במי למימר אי מסלק ליה בזווי איכא בינייהו אלא דחדא מינייהו נקט דהא מילי טובא איכא בינייהו לקמן ובריש פרק שור שנגח ד' וה'. וכי תימא אפילו לר' עקיבא היאך יכול גיזק להקדישו והא קי"ל כמ"ד פלגא נזקא קנסא וקנסא לא חשיב ממונא עד שעת העמדה בדין וכדתנן בכתובות לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה קנסה לעצמה ואנשי חזא משעת פתוי זכה בהן האב אלא משמע שאין זכייה לקנס עד שעת העמדה בדין, ועוד תמיהא מלתא דאפילו גזל ולא נתיאשו הבעלים א"ר יוחנן שניהם אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינה שלו וזה לפי שאינה ברשותו כ"ש הכא דלא חשיב ברשותו כיון דאי מודה ביה היאך מפטר, ותרצו בתוס' דקא סבר ר' עקיבא הכא גלי לן קרא דמשעת גניחה הוי דבעלים דכתיב ומכרו את השור החי ולדידהו קא מזהר רחמנא, ועדין אין זה מספיק דמנא לן דגלי קרא לענין הקדש דלמא לענין מילי אחריני טובא דאיכא בין לר' ישמעאל בין לר' עקיבא הוא דגלי קרא, ויש לפרש דאע"ג דהוי קנסא מ"מ לאחר שעמד בדין זכה בו למפרע ואיגלאי מלתא דדידיה הוה וכאלו היה פקדון ביד בעלים, ואפילו ר' יוחנן לא אמר אלא דוקא בגזל שהגזלן מתכוין לגזול וקנאה להתחייב באונסיה אבל הכא איגלאי מילתא שהוא שלו לגמרי וכאלו היה פקדון ביד המזיק ופקדון כל היכא

דאיתיה ברשות מריה איתיה ויכול בעליו להקדישו, וכי תימא בההיא דכתובות נמי לימא אגלאי מילתא דמשעה ראשונה זכה בו האב, הא לא קשיא דלא אמרינן אגלאי מלתא למפרע אלא באותו שיכול לזכות בשעת העמדה בדין והתם לא מצי אב למזכי בההיא שעתא שהיא בוגרת, ורבנן מאיר הלוי ז"ל כתב דבההיא דר' יוחנן נמי אם העמיד גזול לגזלן בדין ואפיק גולה מיניה חייל עלה הקדש למפרע ודייק לה מהכא, ואין הגדון דומה לראיה כדכתיבנא, ופשט דברי ר' יוחנן אין (מוכרחין) [מוכיחין] כן דקאמר איש כי יקדיש את ביתו מה ביתו ברשותו [אף] כל ברשותו ואשעת הקדש קאי, ובפרק שנים אוחזין בטלית בשמעתא דתקפה אחד מהם מוציאין אותה מידו דקא מיבעיא להו הקדישה בלא תקפה מהו מוכח נמי דלא כותיה דהתם משמע דאפילו תקפה אחר שהקדישה והודה לו חבירו שהיא שלו אפילו הכי לא הוי הקדש כיון דבשעת הקדש לא היתה ברשותו.

מסקנא דשמעתא דלר' ישמעאל אם מכרו מזיק מכור לרידיא וחוזר גיזק וגובה ממנו. ואע"ג דקי"ל לוח ומכר מטלטלין אין ב"ד גובין לו מהם שאני הכא דכמאן דעשאו אפותיקי דמי וכי היכי דאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה ממנו משום דאית ליה קלא הכא נמי לא שנא דהא קלא אית ליה דתורא נגחנא קרו ליה, ואם הקדישו מזיק מדינא לא הוי הקדש אלא משום דר' אבהו דאמר ר' אבהו גזרה שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון ומוסיף עוד דינר ופודהו, ודוקא הקדישו קדושת דמים כגון שהקדישו לבדק הבית ואפילו הוי תם, אי נמי בדהוי בעל מום והקדישו לדמיו, אבל אם הוא תם הקדישו קדושת הגוף מפקיע מידי שעבוד. ושמעינן משמעתינ דכי היכי דקי"ל אין קדושת דמים מפקעת מידי שעבוד במקרקעי הכי נמי במטלטלי, וזה שלא כדברי ר"ת ז"ל דאמר הקדש מטלטלין מפקיע מידי שעבוד. ויש דוחים אע"ג דמשמע בשמעתין דלא מפקע שעבודו

של נזק, שעבודו של חוב אחר מפקע, ושאני
הכא דאלמנה רבנו לשעבודא דניזק כדאמרינן
בכתובות ולקמן פ' החובל אלמנה רבנו לשעבודא
דבעל ומסתברא דכל היכא דאי זבנינהו או יהבינהו
במתנה להדיוט אין בעל חוב גובה מהם, הקדישן
לוה גמי אין בעל חוב גובה מהן דלא גרע
כח הקדש, מכח הדיוט, אבל הכא אפילו מכרו
או נתנו מזיק ניזק חוזר וגובה ממנו, וכיון
שכן, אם הקדישו מזיק קדושת דמים אינו
מוקדש אלא מדר' אבהו ומוסיף עוד דינר
ופודהו, ואנן קי"ל כר' עקיבא דאמר יוחלט
השור, גמשת נזק זכה בגופו ונעשה בו שותף
והילכך מכרו מזיק אינו מכור כלל ואפילו
לרדיא, ואם הקדישו מזיק אינו מוקדש ואפילו
לרדיא, ומיהו כיון דלא עמד בדין ולא זכה
בניזק בו עדין ואי בעי מזיק מודה ומפטר אינו
יוצא בלא פדיון משום גזרה דר' אבהו, והיכא
דאקדישה מזיק קדושת הגוף משמע דאין לו
תקנה אלא שימחין עד שיומם ופודהו כדר' אבהו.
ע"ב. נתנו רבנו שור חם שהזיק עד שלא
עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו
ונתנו במתנה מה שעשה עשוי משעמד בדין
ומכרו. אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו
ונתנו במתנה לא עשה ולא כלום קדמו בעלי
חובות והגבוהו בין שהזיק עד שלא חב בין
חב עד שלא הזיק לא עשה כלום לפי שאין
משתלם אלא מגופו מועד שהזיק בין שעמד
בדין בין שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו
מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי
קדמו בעלי חובות והגבוהו בין חב עד שלא
הזיק. בין הזיק עד שלא חב מה שעשה עשוי
לפי שאין משתלם אלא מן העליה. אמר מר
מכרו מכור לרדיא הקדישו מוקדש. משום דר'
אבהו, פ' והא מני ר' ישמעאל היא. שחטו ונתנו
במתנה מה שעשה עשוי וליתי לאישתלומי
מבשריה. פ' אשחטו קשיא ליה דאנתנו לא
קשיא דמה שעשה עשוי לרדיא קאמר דתניא
חי. אין לי אלא חי שחוט מנין ת"ל ומכרו את
השור מ"מ אמר רב שזבי לא נצרכא אלא
לפחת שחיטה.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע. זאת
אומרת המזיק שעבודו של חברו פטור, יש
מקשים מזיק שעבודו של חברו ליחייב מדר'
נתן שהרי החופר בקרקע חברו בורות שיחין
ומערות חייב לפרוע לבעל הקרקע פחת קרקעו
ומה שחייב לו יתחייב לבעל תבוא מדר' נתן,
ומדקדקים מכאן דלא איתמר דר' נתן אלא
היכא שהיה ראובן כבר חייב לשמעון כשלוה
שמעון מלוה אבל אם שמעון לוה מלוה תחלה
ואח"כ נתחייב לו ראובן לא משתעבד ראובן
לשמעון, ואינו נכון דהא ר' נתן מדכתיב ונתן
לאשר אשם לו מפיק לה אלמא בתר שעת
גבייה אזלינן, ומכאן אין ראיה דהכא מיירי
בשהזיק והלוה בעצמו שעבודו של מלוה כגון
שעשה, שדהו אפותיקי מפורש שלא יהא לו
פרעון אלא מזו והלוה עצמו חפר בה בורות
שיחין ומערות דומיא דשחטו דמיירי בששחטו
המזיק עצמו, כן תירץ רבנו מאיר דרובאנבורג.
עוד אומר מורי הרא"ש נ"ר דמשכחת לה
בשהזיק אחר שעבודו של חברו וכגון שמחל
לו בעל הקרקע, והשתא פטר המזיק למאן דלא
דאין דינא דגרמי, ואיכא למדק אם איתא דהיכא
דמיחייב מדר' נתן מצי הלה לממחל תקשה
לן הא דגרסינן בפרק האשה שנתאלמנה האומר
שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ואסיקנא כגון
דאמר מלוה וכשחב לאתריה, ואם איתא דמצי
מחיל אפילו חב לאתריה כי אמר שטר אמנה
הוא להימניה מגו דאי בעי מחיל וכדאמרינן
בפ"ק דמציעא גבי מצא שובר בזמן שהאשה
מודה יחזיר לבעל ולא חיישינן דלמא זבנתה
לכתובתה בטובת הנאה דהא אי בעיא השתא
לממחל הרשות בידה כדשמאל דאמר שמואל
המוכר שטר חוב לחברו וחזר ומחלו מחול
והכא גמי כי אמר שטר אמנה הוא להימניה
מגו דאי בעי מחיל, י"ל שאני התם שאנו
רואים עכשיו שטר החוב ברשותו וכיון שכן
במקום שחב לאתריה לא מהימן לאפוקיה
מחזקתיה ואפילו במקום מיגו דהוה ליה מיגו
במקום חזקה אלימתא דלכולי עלמא לא מהימן
כמו שאינו נאמן במיגו במקום עדים, והראב"ד

נכסים ואת ידומי שעבודך על שאר נכסיו וילגבי שאר נכסים ומיהו היכא דלא דמי שעבודיה דבעל חוב אלא על שור זה כגון שעשאו לו אפותיקי מפורש אין הניזק גובה ממנו ואמר ליה בעל חוב אלו גבאי ידיהוה הוינא גטרינא ליה ומשום פשיעותא דבעל שור ליה לאפסודי דהא לאו שומר ידיהוה ולקמן פרק שור שנגח ד' הו' יתבאר דין זה בס"ד.

ואע"ג דאמרינן הכא לא לעולם אימא לך בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה, אנו קי"ל כמאן דאמר בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה בקרקע אי נמי במטלטלין דשעבדינהו אגב קרקע, והכא לרווחא דמילתא הוא דבעל לאוקומי ברייתא לכולי עלמא ואפילו למ"ד מה שגבה גבה אע"ג דלא קי"ל כותיה, והכי אסכימו כלתו רבנא דא"ל ובמקומה פרק הכותב נאריך בה בעור העור.

דף ל"ד ע"א. תנו רבנן שור שזה מאתים שנגח שור שזה מאתים וחבל בו בחמשים וזו ושבח ועמד על ארבע מאות וזו שאלמלא לא חבל בו היה צומד על שמנה מאות וזו נותן לו כשעת הנזק, כלומר כיון שאפשר שאלמלא לא חבל בו עדין הית משביח יותר אין המזיק בפטר מלשלם חמשים שהיה שזה פחות בשעת הנזק, כחש כשעת העמדה בדין פ"י חייב לשלם חצי נזק על כל מה שפחת עד שעת העמדה בדין. שבה מזיק נותן לו כשעת הנזק כחש כשעת העמדה בדין, אסיקנא דכלת ר' עקיבא היא ומשום הכי קתני כחש מזיק כשעת העמדה בדין כלומר ואינו נוטל אלא שמינית השור כמו שהיה נוטל בשעת הנזק, והא דקתני שבה מזיק בשעת הנזק כלומר אין המזיק נוטל כלום בשבח אלא נוטל כמו שהיה שזה חלקו בשעת הנזק מיירי בשפטמו, פ"י וכגון שאין השבח יתר על ההוצאה שאלו השבח יתר על ההוצאה מזיק נוטל הוצאתו ושכר טרחו ועמלו והשאר חולקים והניזק נוטל שמינית שאר השבח כדין שותפין שירד אחד מהן והשביח דקי"ל שותף כיורד ברשות דמי.

כתב שם בפרק האשה שנתאלמנה שאינו יכול למחול כיון דמשעבד מדאורייתא מדר' נתן, ואנו לא קי"ל כי האי ברייתא דאיתא כמאן דלא דאין דינא דגרמי אלא קי"ל כמאן דדאין דינא דגרמי. ומה"מ למדנו מדברי הר"ם ז"ל דמי שעשה שדהו אפותיקי מפורש ובא אחר וחפר בה בורות שיחין וקערות נתחייב גם לבעל הקרקע ולא אמרינן כיון שהקרקע משועבדת [ל]מלוה אין לו דין ודברים עם בעל הקרקע, וגפקא מינה לדין דבעל קרקע (לא) מצי משתעי דינא בהדי מזיק ולא מצי אמר ליה לאו בעל דברים ידי את. ומיהו מסתברא שאם מחל לו המלוה שאין בעל הקרקע יכול לתבעו, ומורי הרא"ש נ"ר אומר גם בזו בעל הקרקע יכול לתבעו, וגראה דעושה שדהו אפותיקי מפורש שאמר לא יהא לך פרעון אלא מזו ובא אחר וחפר בה בורות שיחין ומערות אין בעל חוב גובה ממנו מדר' נתן, דחייבא דמזיק לבעל הקרקע הוי כשאר נכסי דבעל קרקע וכי היכי דלא מצי גבי משאר נכסי דמלוה דהא אמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזה הכי נמי לא מצי גבי ממזיק.

קדמו בעלי חובות והגבוהו בין חב עד שלא הויק בין הויק עד שלא חב לא עשה כלום שאין משתלם אלא מגופו בשלמא הויק עד שלא חב נזקים קדמי, פ"י וכי היכי דאם מכרו חזור גיזק וגובה ממנו כדאמרינן לעיל, הפי נמי בשקדם בעל חוב מאוחר וגבה אותו, אלא חב עד שלא הויק בעל חוב קדים, ואפילו הויק עד שלא חב שמעת מינה בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה פ"י והאי פלוגתא היא בפרק הכותב, לא לעולם אימא לך מה שגבה גבה כלומר ומכאן לא תיפשוט ואע"ג דאם מכר בעל חוב גובה ממנו שאני לוקח דאיהו דאפסיד אנפשיה אבל בעל חוב מאוחר דלא שייך ביה האי טעמא מה שגבה גבה ושאני הכא דאמר ליה אלו גבך הוה מי לא הוה גבינא מיניה כלומר כי היכי דהוה גבינא מיניה אי הוה גבך השתא נמי גבינא מיניה דאנא שעבודי עליה רמי ולא על שאר

[כך] קנה ואפילו כתב לתרווייהו דאקנה ומטלטלי
אגב מקרקעי.

שחטור מזיק חייב לשלם לניזק פחת
שפחתה השחיטה חלקו של ניזק, שבח ניזק
דבעל השור הוא ומזיק משלם כשעת הנזק,
כחש ניזק הוי דמזיק ומשלם כשעת העמדה
בדין משום דאמר ליה קרנא דתורך קבירא ביה.
ואע"ג דפחת נבלה הוי דניזק ולא מצי אמר
ליה קרנא דתורך קבירא בה, שאני התם דניזק
פשע שהיה לו למכרו לאלתר אבל בשור חי
ליבא למימר הכין, כחש מזיק פסידא דניזק
נמי הוי, שבח מזיק אי שבחא דאתי ממילא
נוטל ממנו ניזק כפי חלקו, ואי שבח דאתי
מחמת הוצאה אם אין השבח יתר על ההוצאה
אין לניזק בו כלום אלא נוטל כפי מה שהיה
מגיעו בשעת הנזק, ואם השבח יתר על ההוצאה
המזיק נוטל הוצאתו וטרחו ועמלו כדין יורד
לשדה חברו ונטעה ברשות ובשאר יש חלק
לניזק, וכל הני דיני דכתיבנא נפקא מינה לדין
היכא דתפסי, אלא שיש להסתפק מכרו ניזק
או הקדישו קודם תפיסה ולאחר מכן תפסו אי
הוו זביניה זביגי והקדשו הקדש או לא,
ומסתברא כיון שאינו נגבה בב"ד לא קרינן ביה
ביתו ברשותו לכ"ע ולא חייל עליה הקדש ואם
מכרו אינו מכור.

מתני' שור שוה מאתים שנגח שור שוה
מאתים ואין הנבלה יפה כלום א"ר מאיר ע"ז
נאמר ומכרו את השור החי וחצו את כספו
א"ל ר' יהודה קיימת ומכרו את השור החי
וחצו את כספו ולא קיימת וגם את המת יחצון
ואיזה זה שור ששוה מאתים שנגח שור שוה
מאתים והנבלה יפה חמשים וזו זה נוטל חצי
החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת.
אסיקנא בגמ' דבשבח נבלה קא מפלגי וכגון
שהוקר הבשר משעת נגיחה עד שעת העמדה
בדין ר"מ סבר דניזק הוי ומזיק משלם כשעת
נגיחה ור' יהודה סבר יחלוק, ודכ"ע דרשינן
מדכתיב וגם את המת יחצון לומר לך דמי
מיתה מחצין בחי ואין הניזק משתלם לעולם

עלה בידנו משמעותנו למאי דק"ל הלכה
כר' עקיבא אין המזיק יכול לסלק הניזק בדמים
אלא נוטל חלקו בשור המזיק, ואם מכרו מזיק
או נתנו במתנה לא עשה ולא כלום (ואע"ג)
(ואפילו) דמי רדיא חייב הלוקח לשלם לניזק
כפי חלקו, ואם מכרו ניזק או נתנו במתנה מה
שעשה עשוי בכדי חלקו, הקדישו מזיק לא
עשה ולא כלום מן הדין אלא גזרה שמא יאמרו
הקדש יוצא בלא פדיון פודה אותו ואפילו
בפרוטה, ואם הקדישו ניזק הרי זה מוקדש
בין שהקדישו קדושת הגוף בין שהקדישו
קדושת דמים, ודוקא בשוכה בה אחר כן בדין
אבל אם הודה מזיק איגלאי מילתא דלא הוה
ליה ביה מידי. היה משועבד לבעל חוב ואח"כ
הזיק אפילו קדם בעל חוב וגבאו לא עשה כלום
דאמר ליה ניזק לבעל חוב זיל את לגבי שאר
נכסי. ואנא גבינא מיניה דהא אית (לי) [לך]
מקום אחר לגבות, ואפילו אין לו למזיק נכסים
אחרים יכול לומר לו עביד איניש [דמרווח]
ותמצא מקום לגבות חובך, ומיהו אם היה
משועבד לבעל חוב באפוטיקי מפורש אין
הניזק גובה ממנו אם קדם החוב לנזק, ואם
קדם הנזק לחוב גובה ממנו ואפילו קדם בעל
חוב וגבאו לא עשה כלום דק"ל כמ"ד בעל
חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה
(ואפילו למה ליה בפלוגתא דבעל חוב מאוחר
שקדם וגבה).

ומדכתיב במקצת נסחאות קדמו בעלי
חוב (והנהיגוהו) [והרהיגוהו] דקדק רבנו מאיר
הלוי ז"ל דלמ"ד בעל חוב מאוחר שקדם וגבה
מה שגבה גבה, לא בשגבה בב"ד בלחוד היא
אלא אפילו תפסן הוא בלא ב"ד נמי זכה,
ומיהו דוקא במטלטלין דבני תפיסה נינהו,
ונפקא מינה לדין דק"ל כמ"ד לא גבה דהיכא
דלא כתב מטלטלי אגב מקרקעי דכי היכי
דאלו קדם בעל חוב מאוחר וגבה בב"ד מה
שגבה גבה דאין דין קדימה במטלטלין בשתפסן
איהו בלא ב"ד נמי זכה, וה"ה נמי לשני בעלי
חוב שזמנן שוה ואפילו כתב מטלטלי אגב
מקרקעי, וכן הדין נמי היכא דלזה ולזה ואחר

פטור וכדאמר ר' יוחנן דאפילו חובל ומבעיר אם הוא מקלקל גמור פטור וכיון דליכא חיוב מיתה מייחייב בתשלומין.

דף ל"ה ע"א. מתני' שור שהיה רודף אחר שור אחר והווק זה אומר שורך הויק וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה המוציא מחברו עליו הראיה. הא מתני' אתיא אפילו כר' (אסי) [אחא] דאמר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו דכיון שהשור בורח מצוי הוא שילקה בסלע, וכן סופא דקתני אחד תם ואחד מועד נמי כיון ששניהם רודפים קרוב הוא שחבל בו התם כמו המועד. הוי שנים רודפים אחר אחד זה אומר שורך הויק וזה אומר שורך הויק שניהם פטורין אם היו שניהם של איש אחד שניהם חייבין, בגמ' מפרש אמאי תנא שניהם חייבין ולא תנא חייב, היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הויק המזיק אומר לא כי אלא קטן הויק, אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הויק והמזיק אומר לא כי אלא תם הויק המוציא מחברו עליו הראיה. הוי הנוזקין שנים אחד גדול ואחד קטן המזיקין שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הויק את הגדול וקטן הויק את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא קטן הויק את הגדול וגדול את הקטן אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הויק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחברו עליו הראיה.

ע"ב. גמ'. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן חלוקין עליו חבריו על סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין, פי' הכא מיירי בדאיכא עדים שראו השור רודף אחר חברו ואח"כ ראו השור נחבל ולא [ידעו] אם בסלע לקה אם השור הויקו, וכן כלהו בבי דמתני' בכי האי גונא מיירי, תדע מדאתי למימר קמן על בבי דסיפא הא לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מויק ואי ס"ד בדליכא עדים הוה ליה מודה בקנס ופטור אלא ש"מ כדאמרן, וכי אמר סומכוס ממון המוטל בספק חולקין לא אמרה אלא

מגופו יותר. מחצי נזק ולא פחות, כיצד נגח שור שוה מנה לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום אין אומרים בכי הא ומכרו השור החי וחצו את כספו אלא דמים שפחתה מיתה מחצין בחי, וכן אם נגח שור שוה ארבעים לשור שוה חמשה ושלשים ופיתחו עשרה אם אתה אומר ומכרו את השור החי וחצו את כספו וגם את המת יחצון א"כ נמצא שהוא משתלם שני דינרין וחצי יותר מחצי נזקו אלא דרשינן פחת שפחתה מיתה מחצין בחי ואינו משתלם מן המזיק אלא ה' דינרים, ובהא פליגי ר"מ ור' יהודה ר"מ מוקים כוליה קרא דכתיב וגם את המת יחצון לדרשא דפחת שפחתה מיתה מחצין בחי, ור' יהודה דריש מיניה תרתי מדכתיב ואת המת יחצון דרשינן זה בוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל [חצי] החי וחצי המת לומר דפלגי בשבח נבלה ומדכתיב וגם דרשינן פחת שפחתה מיתה מחצין בחי. וקי"ל הלכה כר' יהודה.

ע"ב. מתני' יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו חייב על מעשה עצמו ופטור על מעשה שורו כיצד שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב והא קמ"ל דאיהו דומיא דשורו שמתכוין להזיק ואינו מתכוין לבייש חייב, שורו שסימא את עין עבדו והפיל את שנו פטור והוא שסימא עין עבדו והפיל את שנו חייב, בהא נמי קמ"ל דאפילו איהו דומיא דשורו שאינו מתכוין (לענין) [לעין] חייב ולאפוקי מדרשב"ג דאמר עד שיתכוין לשחתה, שורו שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ובאמו פטור, בהאי בבא ליכא שוב צריכותא אלא אגב אינך נקט לה, שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור, אסיק רבא בגמ' דהא קמ"ל דאפילו איהו דומיא דשורו כגון דהוי שוגג ולא ידע לשבת אפילו הכי פטור כיון דאלו הוי מזיד הוה מתחייב בנפשו, דכל חייבי מיתות שפטורין בתשלומין כשהן מוידין כשהן שוגגים נמי פטורין וכדתנא דבי חזקיה ומיירי בדקא בעי ליה לאפרו דאי לא אפילו במזיד נמי